

Situations of heightened vulnerability in police interviews

Prof. dr. Lore Mergaerts

The police, investigative interviewing and human rights conference

Berlin 24 May 2024

Suspect vulnerability

What's in a name?

What does vulnerability mean to you?

Which suspects do you consider vulnerable?

Vulnerability in the case law of the ECtHR regarding art. 6 ECHR

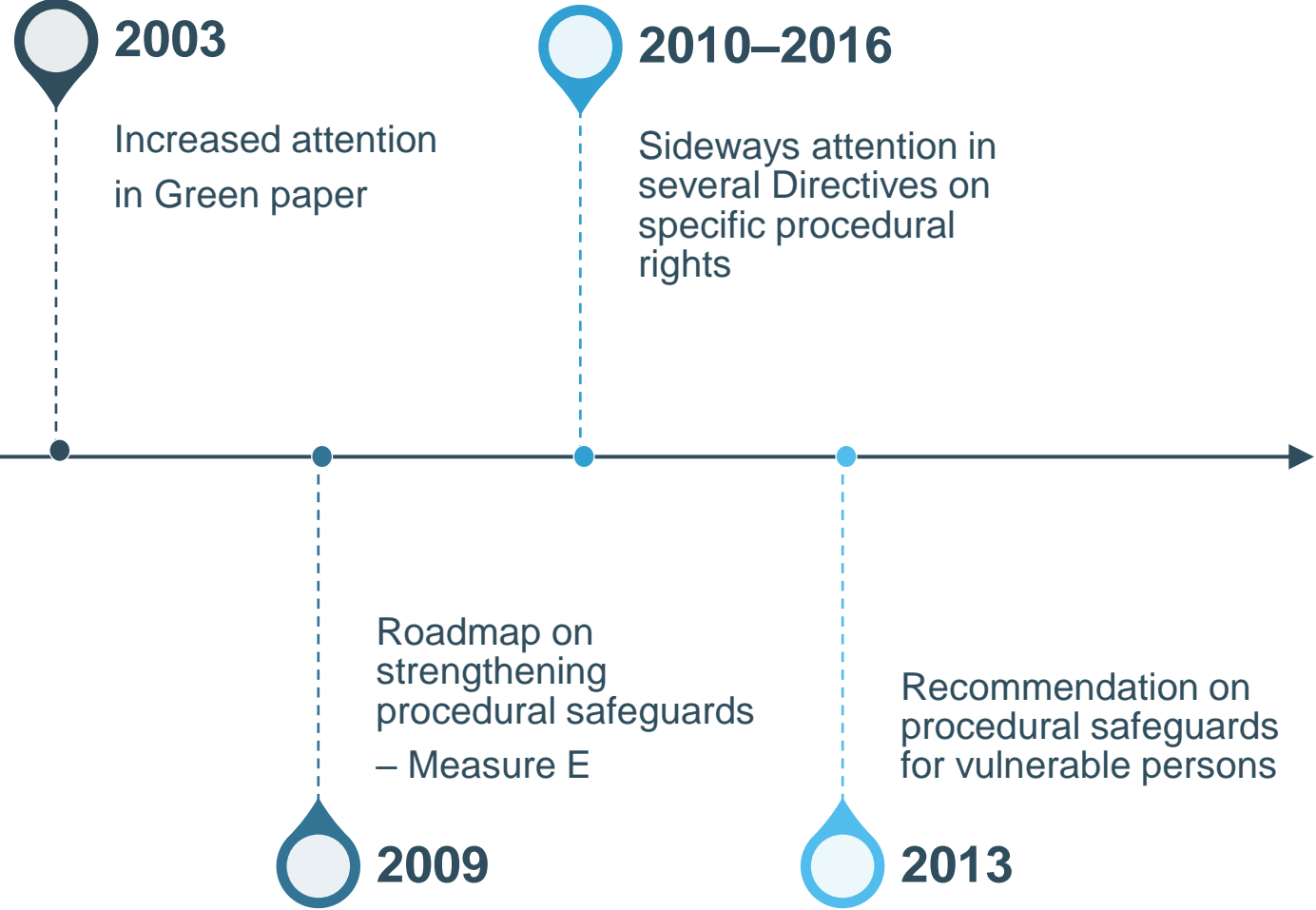
Situational

- Particular vulnerable position because of being involved in a criminal procedure
- Detained persons (also in police custody)

Individual

- Minors
- Particular vulnerable suspects
  - Alcohol abuse / intoxication
  - Mental disorder (ADHD)
  - Physical condition
  - Age and mental capacities: individual assessment
    - Mild intellectual capacities: not vulnerable
    - Withdrawal symptoms: vulnerable

EU attention given to vulnerability

EU Recommendation

Definition of vulnerable persons

- Not commonly accepted among member states
- Individual factors hampering the understanding of and participation in criminal proceedings

Procedural safeguards put forward

- Prompt identification & presumption of innocence
- Specific training for the authorities
- No waiver of right of access to a lawyer
- Right to medical assistance
- Detention as last resort
- Legal representative or appropriate adult
- Recording of questioning

Mendéz principles on effective interviewing for investigations and information gathering

Principle 1 On Foundations

Effective interviewing is instructed by science, law and ethics.

Principle 2 On Practice

Effective interviewing is a comprehensive process for gathering accurate and reliable information while implementing associated legal safeguards.

Principle 3 On Vulnerability

Effective interviewing requires identifying and addressing the needs of interviewees in situations of vulnerability.

Principle 4 On Training

Effective interviewing is a professional undertaking that requires specific training.

Principle 5 On Accountability

Effective interviewing requires transparent and accountable institutions.

Principle 6 On Implementation

The implementation of effective interviewing requires robust national measures.

So what is suspect vulnerability then?

- Certain suspects are not (sufficiently) capable of exercising their procedural rights
  - Because of systemic or situational factors (situation of vulnerability)

and/or

- Because of individual factors (heightened vulnerability)

= interactive and dynamic!

Systemic and situational risk factors: situation of vulnerability

Detention

- isolation
- worries & stress
- comfort & basic needs

Context

- case
- evidence available
- multiculturalism
diversity

Interview characteristics

- timing
- duration & amount
- style

Overall inherent unequal balance of power

Individual risk factors: heightened vulnerability

Cognitive abilities

- language
- memory
- reasoning
- attention & concentration

Substance use

- alcohol
- drugs
- medication

Physical condition

Individual risk factors: heightened vulnerability

- Do not get blinded by “labels” of mental disorders – focus on actual functioning & condition
- Do not get blinded by age
- Relevance of certain personality traits
  - Suggestibility
  - Compliance
  - Acquiescence
- Combinations of risk factors = elevated risk

Example

The prompt identification of suspect vulnerability

Why is it important?

(Cascade of) potential risks

- Obstacle for truth finding purposes
- The quality and validity of statements provided
- Unvoluntary and/or false confessions
- Miscarriages of justice
- Violation of fundamental rights

Prevention/remedy:
adequate implementation of
special measures

To what extent do you actively assess vulnerability?

How do you assess vulnerability?

Prompt identification is important, but not so easy

Vulnerability is often missed out

Vulnerability is often inadequately acted upon

Facilitating the early identification of suspect vulnerability: guide

1. <u>VERTROUWELIJK OVERLEG</u>	✓ OK	⚠ ALERTHEID <i>nauw verder op te volgen / beperkte remediëring nodig</i>	⊗ VERHOOGDE ALERTHEID <i>overweeg de gepaste actie</i>
 Algemeen welzijn hoe gaat het met u? ²¹	✓ cliënt lijkt gegeven de omstandigheden OK ²¹	– angstig, gejaagd, afgeleid, minder alert ²¹ – onverzorgd voorkomen ²¹	bijzonder emotioneel (bv. huilen, woede) ²¹
 Vrijheidsberoving²¹ Voeding en drank ²¹ Slaap en vermoeidheid Directe bezorgdheden & specifieke behoeften ²¹	✓ geen behoefte aan / reeds gegeten en/of gedronken ✓ cliënt lijkt voldoende uitgerust en niet vermoeid ²¹ ✓ geen of reeds aan tegemoetgekomen	– gestresseerd, paniekerig ²¹ – moeite om zich aan andere omgeving/ander (onvoorspelbaar) ritme aan te passen ²¹ reeds langere tijd niet gegeten/gedronken veel geeuwen, verslachte aandacht en/of versufte indruk ²¹ bv. iemand verwittigen, afspraak annuleren gezinssituatie: zorgen over opvang voor kinderen, familie en/of huisdieren, borstvoeding etc. = opletten voor het willen 'ontsnappen uit de situatie' om vrijheidsberoving te doen stoppen/vermijden	≥ 24u niet geslapen en duidelijk zeer vermoeid ²¹
 Lichamelijke toestand Heeft u lichamelijke klachten of pijn? ²¹ Neemt u bepaalde medicatie? ²¹ . ²¹ Zo ja, welk effect heeft dit op u? ²¹	✓ geen klachten of pijn ✓ cliënt gebruikt geen middelen of heeft deze ter beschikking/reeds kunnen nemen	 (lees)bril, slechthorend, andere beperking die aandacht vereist ²¹ nood aan pauzes om te roken medicatie nodig	 sterk onder invloed van alcohol en/of drugs sterke ontweningsverschijnselen bv. beven, zweten, pijn, verward, angstig sterke impact omwille medicatiegebruik of gebrek daaraan ²¹
 Behandelgeschiedenis²¹ – Bent u momenteel of ooit opgenomen voor iets lichamelijks of psychologisch? – Bent u momenteel of was u ooit in behandeling bij een psychiater of psycholoog?	✓ geen (relevante) opnames ✓ geen (relevante) ambulante behandelingen	– opname voor (chronisch) probleem – behandeling voor psychologische problematiek → <i>doorvragen</i>	
 Leeftijd	<i>pin u niet op vast op de leeftijd!</i>	minderjarigen en ouderen ²¹	

¹ Veelvoorkomende, relevante medicatie: antipsychotica, kalmeermiddelen, medicatie tegen Parkinson (kan ook worden gebruikt om bijwerkingen van antipsychotica te onderdrukken), stemmingsstabiliserende middelen, antidepressiva, angstremmers, medicatie voor slaapproblemen, stimulerende middelen (voor mensen die zeer slaperig/suf kunnen zijn) en middelen voor de behandeling van ADHD en Alzheimer.

Facilitating the early identification of suspect vulnerability: guide

	✓ OK	⚠ ALERTHEID <i>nauw verder op te volgen / beperkte remediëring nodig</i>	✘ VERHOOGDE ALERTHEID <i>overweeg de gepaste actie</i>
 Opleidingsniveau	✓ middelbaar onderwijs afgemaakt (ASO, KSO, TSO, BSO); hoogopgeleid	bijzonder onderwijs; enkel lager onderwijs; middelbaar niet afgemaakt ^{xxxi}	
 Werk- en financiële situatie	✓ betaald werk bij reguliere werkgever (bv. geen maatwerkbedrijf) ✓ geen financiële problemen	– cliënt staat niet zelf in voor financiën (bv. onder bewind) ^{xxii} – aard van het werk – laag inkomen of werkloos → <i>juridische tweedelijnsbijstand</i> ^{xxiii}	
 Afkomst	✓ langdurig verblijf in België ✓ beheerst taal van de procedure ^{xxiv}	gebrekkige kennis van procedure/systeem ^{xxv} → <i>bijkomende toelichting nodig</i>	onvoldoende beheersing van de taal van de procedure ^{xxvi} → <i>tolk nodig</i> ^{xxvii} ; <i>controleer of uw cliënt en de tolk elkaar verstaan (bv. correct dialect) en de correctheid/volledigheid van de vertolking</i> ^{xxviii}
 Taalvaardigheden ^{xxix}	✓ (quasi-)vloeiende beheersing van het Nederlands ✓ geen eigenaardigheden in de wijze van communiceren	de inhoud van de communicatie ^{xxx} : – beperkte woordenschatkennis – taalgebruik dat niet bij de leeftijd van uw cliënt past – moeite met het begrijpen van alledaagse zaken en uitdrukkingen – zaken te letterlijk of te strikt nemen – moeite met begrijpen van non-verbale communicatie (gebaren, gelaatsuitdrukking) – moeilijk te begrijpen en/of te volgen – inconsistent, ongepast of naast de kwestie antwoorden/te veel afdwalen – bizarre zaken vertellen – woorden op bizarre manier gebruiken hoe uw cliënt communiceert (de 'vorm') ^{xxxi} : ritme en snelheid (bv. heel traag, snel, gejaagd, wisselend tempo, lange pauzes, niet vloeiend spreken)	niet of amper kunnen spreken bij een (na te lezen) schriftelijke verklaring: kan uw cliënt (behoorlijk) lezen? <i>Analfabetisme: te testen via handtekening (bv. hoofdletters, wisselend hoofd- en kleine letters, nogal kinderachtig en de tijd die het kost om die te zetten)</i> ^{xxxii}

2 Dit zijn de voormalige beschutte en sociale werkplaatsen.

Facilitating the early identification of suspect vulnerability: guide

	✓ OK	⚠ ALERTHEID nauw verder op te volgen / beperkte remediëring nodig	✖ VERHOOGDE ALERTHEID overweeg de gepaste actie
Geheugen – Wat is uw adres, telefoonnummer en geboortedatum? Welke dag zijn we ook alweer vandaag? ^{xxxiii} – In hoeverre vertrouwt of wantrouwt u uw geheugen? ^{xxxiv}	✓ goede oriëntatie in tijd, ruimte en persoon ^{xxxv} ✓ geen problemen	– korte termijn: zaken vergeten, bv. (betekenis van) rechten – lange termijn: gebrekkige of geen herinnering aan moment van de feiten of algemeen moeite om te onthouden ^{xxxvi} – oriëntatie in tijd, ruimte & persoon blijkt niet optimaal ^{xxxvii} – wantrouwen in het eigen geheugen → opletten voor 'gokken' bij antwoorden indien twijfel over herinnering ^{xxxviii}	
Aandacht en concentratie	✓ alert, aandachtig	verslapt aandacht, versufte indruk, veel wriemelen, wiebelen, niet stil kunnen zitten, voortdurend rondkijken, ongeduld, onrustig en/of juist heel afwezig → uw cliënt krijgt niet goed mee wat er wordt gezegd ^{xxxix}	
Redeneervermogen Laat uw cliënt de betekenis van de rechten toepassen op bv. het eerstvolgende verhoor ^{xl}		bv. opmerkingen die geen steek houden, onlogische gedachtesprongen, incoherent verhaal, van de hak op de tak springen ^{xli}	
De procedurele rechten – Leg de rechten uit in begrijpbare taal. Vermijd te juridisch taalgebruik – Ga na of uw cliënt de rechten begrijpt. Vraag niet "heb je het begrepen?", maar laat rechten in eigen woorden uitleggen ^{xlii}	✓ uw cliënt kent en begrijpt zijn rechten en kan een beslissing nemen over de uitoefening ervan	– uw cliënt is niet in staat om de rechten in eigen woorden uit te leggen (meer dan parafaseren) → leg opnieuw uit – uw cliënt is niet in staat om beslissing te nemen of zich hieraan te houden ^{xliii}	

Let op voor het veinzen/overdrijven van problemen: uw cliënt kan bepaalde problemen "in scene zetten" om u of de politie en justitiële autoriteiten te misleiden hopen op een gunstigere uitkomst.
 Bv. geheugenverlies enkel voor moment van de feiten, maar alles erna en ervoor nog weten.^{xliiv}
 Bv. bepaalde basiskennis niet hebben, zoals het niet (meer) kennen van de hoofdstad van België.^{xlii}

Facilitating the early identification of suspect vulnerability

 2. VERHOOR	 OK	 ALERTHEID <i>nauw verder op te volgen / beperkte remediëring nodig</i>	 VERHOOGDE ALERTHEID <i>overweeg de gepaste actie</i>
 Tijdstip van het verhoor ^{abii}	 overdag	 laat 's avonds / 's nachts	laat 's avonds / 's nachts in combinatie met lang verhoor en vermoeide cliënt
 Kennisgeving rechten door politieambtenaren (indien van toepassing) ^{abvii}	<ul style="list-style-type: none"> ✓ duidelijke bewoordingen ✓ volledig ✓ belang rechten benadrukt ✓ indien nodig: aangepast aan leeftijd/ kwetsbaarheid cliënt³ 	<ul style="list-style-type: none"> mondeling? <ul style="list-style-type: none"> - hoog tempo (te snel) - rechten gebagatelliseerd/afgedaan als formaliteit schriftelijk? <ul style="list-style-type: none"> - onvolledig - moeilijke bewoordingen/te juridisch^{abviii} 	niet geïnformeerd
 Duur van het verhoor ^{dix}	≤ drie uur en/of langere verhoren met voldoende pauzes	> drie uur zonder enige pauze en cliënt lijkt moe te worden	 zeer lange verhoren zonder pauze & cliënt blijkt te moe
 Tijdspanne tussen verhoren ⁱ	✓ voldoende pauze tussen twee of meer verhoren	weinig tijd tussen twee of meer opeenvolgende verhoren	 onafgebroken, lange verhoren
 Gehanteerde technieken & gestelde vragen ⁱⁱ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ werkrelatie opbouwen <i>respectvolle behandeling van uw cliënt; open houding</i> ✓ ruimte voor vrij verhaal <i>open vragen zonder (veel) sturing</i> ✓ vragen m.b.t. tot tijd <i>gedetailleerd uitvragen wat uw cliënt voor, tijdens en na tijdstip van het feit deed</i> ✓ confronteren met bestaand bewijs (vaak graadueel) ✓ ingaan op inconsistenties binnen de eigen verklaring en met verklaringen van anderen ✓ vragen en bewoordingen afgestemd op taalvaardigheden van uw cliënt 	<ul style="list-style-type: none"> - suggestieve vragen <i>bevatten suggestie van gewenste antwoord</i> - gesloten beschuldigende vragen - feit minder ernstig doen lijken of verantwoorden - intimideren door ernst feit(en) te overdrijven - hypothetische vragen/scenario's <i>("stel dat we X-bewijs vinden" of "wat zou je zeggen als ...")</i> - aanhoudend dezelfde vraag blijven stellen - u als advocaat ondermijnen <i>bv. niet toestaan naast uw cliënt te zitten; niet mogen tussenkomen, negatieve uitlatingen over u t.a.v. cliënt</i> - vragen en bewoordingen niet (helemaal) afgestemd op taalvaardigheden van uw cliënt 	<ul style="list-style-type: none"> x focus op bekentenis / overtuigen om te bekennen (schuldpresumptie) x basisbehoeften ontnemen <i>bv. slaap, eten, drinken, roken</i> x vals bewijs presenteren/liegen x (valse) beloftes maken x geweld (psychologisch en/of fysiek)
 Algemeen welzijn ⁱⁱⁱ	✓ cliënt lijkt gegeven de omstandigheden OK	angstig, gejaagd, afgeleid, minder alert	bijzonder emotioneel (bv. huilen, woede)

³ Art. 47bis, § 6, 2) Sv.

To conclude...

- Given the current circumstances importance of a **shared responsibility**: better safe than sorry
- Being **vigilant** to suspect vulnerability contributes to the truth finding process
  - Avoiding to keep the threshold as low as possible
  - Applying special measures when needed
- Attention for the **interactive and dynamic** character of vulnerability
  - Not limited to certain groups of people or 'labels'
  - Being critical towards one's own attitude and performance
  - Improving legal European and national frameworks
- A need for adequate **training** and a more comprehensive **guidance**

<https://implemendez.eu/>

Thank you for your attention!

lore.mergaerts@kuleuven.be